

Vuoden kiertotalouskunta 2020

Vuoden kiertotalouskunta 2020 -kilpailun tausta

Kiertotalous on talouden tavoitetila, jossa materiaalikierrot suljetaan siten, että materiaalit ja niiden arvo säilytetään taloudessa mahdollisimman pitkään. Kiertotaloudessa jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja luonnonvarojen käyttö on vähäistä. Tavoitetilassa talous olisi siis mahdollisimman vähän riippuvainen uusien luonnonvarojen käytöstä. Perinteisten kuluttamisen mallien sijaan lisäarvoa syntyy kuluttajien siirtyessä perinteisestä omistamisesta tuotteiden elinkaaren pidentämiseen hyödyntämällä huoltoa ja korjauspalveluja sekä uudenlaisia jakamistalouden konsepteja.

Kunnilla on hallussaan lukuisia keinoja viedä eteenpäin kiertotaloutta tukevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Kaikilla kunnan toimialoilla tehdään päätöksiä, joilla on suoria tai epäsuoria vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön ja ilmastopäästöihin. Kunnat ovat keskeisiä toimijoita siirryttäessä kohti resurssiviisaita yhdyskuntia. Kunnat voivat niin maankäytön suunnittelussa kuin toimitilojen sekä muun infran rakentamisessa ja ylläpidossa sekä palveluiden järjestämisessä kiinnittää resurssitehokkuuteen ja energiansäästöön erityistä huomiota. Kunnat ovat luomassa yleisiä edellytyksiä resurssiviisaalle asumiselle, liikkumiselle ja työskentelylle.

Yksi keskeisimmistä keinoista on edistyksellisten kriteerien käyttäminen julkisissa hankinnoissa. Julkisten hankintojen kautta on mahdollista luoda markkinoita kierrätysraaka-aineille sekä kestäville ja luonnonvarojen käyttöä vähentäville palveluille ja liiketoimintakonsepteille. Kunta voi toimia tiennäyttäjänä myös tehdessään valintoja tuotteiden ja elinkaaripalvelujen välillä. Elinkaaripalveluissa tuotteiden omistajuus sekä huolto- ja korjausveloitteet säilyvät tuotteen valmistajalla tai palveluntarjoajalla.

Toinen kuntien erittäin tärkeä työkalu on kansalaisten aktivointi ja valistaminen sekä alueen toimijoiden verkostoiminen tehokkaan tiedonvälityksen avulla. Palvelut on tuotava ihmisten ulottuville ja niiden on oltava helposti käytettäviä. Lisäksi tiedon olisi saavutettava mahdollisimman laajasti kaikki ikä-, ammatti- ja asenneryhmät. Kunnat voivat raivata tilaa uusille toimintamalleille tuomalla tietoa ja hyödyntämällä omassa palvelutarjonnassaan uusimpia mahdollisuuksia. Kolmantena avainkeinona on kunnianhimoisten jätehuoltomääräysten asettaminen kotitalouksille. Kunta voi tukea kierrätysasteen nousua määrittelemällä kunnianhimoisia velvoiterajoja jätteiden erilliskeräykseen, täydentämällä tuottajavastuujätteiden keräysjärjestelmää sekä valitsemalla kannustavia keräily- tai kuljetusjärjestelmiä ja hinnoitteluperusteita.

Vuoden kiertotalouskunta -kilpailun tavoitteena on etsiä kunta, jossa toimenpiteet ovat pisimmällä. Hyviä ja tehokkaita kokemuksia on jo ehtinyt kertyä asioiden toteuttamisesta uudella tavalla. Vuoden kiertotalouskunta kannustaa muitakin muutokseen.

Vuonna 2020 kilpailumme tavoitteena on etsiä parhaita kunnissa tehtyjä toimintamalleja, jotka liittyvät rakentamiseen ja rakennettuun ympäristöön.

Kilpailuun osallistuminen

Hakemus koostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa on 19 valintakysymystä rakentamisen kiertotaloudesta. Toisessa osassa kunta kuvailee yhtä parasta rakentamisen kiertotalouteen liittyvää toimenpidettä tarkemmin. Hakemuksen osa 1 vastaa 35 % ja osa 2 vastaa 65 % kokonaispistemäärästä. Osa hakijoista voidaan karsia jatkosta osan 1 vastausten perusteella.

Ensimmäisessä osassa esitetään kysymyksiä siitä, minkälaisia rakentamisen kiertotalouden toimenpiteitä kunnassa on käytössä. Kysymyksiin vastataan ”kyllä” tai ”ei”. Jos vastaat kysymykseen kyllä, perustelethan vastauksesi esimerkiksi lukumäärätiedoilla ja tarkemmalla kuvauksella toimenpiteen toteuttamisesta. Perusteluitta jätetystä vastauksesta ei saa pisteitä.

Toisessa osassa kerrotaan yhdestä, kunnan parhaasta rakentamisen kiertotalouteen liittyvästä teosta. Teon täytyy olla kunnan tai sen sidosyksikön toteuttama ja enintään viisi vuotta vanha. Vastaathan jokaiseen alakohtaan (kuvaus, kiertotalouden edistäminen, vaikuttavuus, monistettavuus ja skaalattavuus, innovatiivisuus sekä kunnan sitoutuminen muutokseen), koska jokainen osio pisteytetään erikseen.

Hakemuksesta tulee käydä ilmi kaikki tarvittavat tiedot, arvioinnissa ei käytetä ulkoisia lähteitä, hakemusta ei voi täydentää hakuajan jälkeen, eikä hakemukseen voi liittää tiedostoja tai linkkejä. Hakuaika umpeutuu perjantaina 12.6.2019 klo. 16:00. Katso lisätietoja kilpailun nettisivuilta: <https://www.kuntaliitto.fi/yhdyskunnat-ja-ymparisto/ymparisto/kiertotalous/vuoden-kiertotalouskunta-kilpailu>

Hakemuksessa ilmoitettuja tietoja voidaan käyttää tutkimuskäytössä.

Täältä voitte halutessanne tarkastella kilpailun kysymyksiä etukäteen, ennen vastaamista: [Linkki kysymys-pdf:n]



Hakemus

Esitiedot

1. Kunnan tiedot *

Kunnan nimi

Kunnan väkiluku

2. Täyttäjän yhteystiedot *

Etunimi

Sukunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

Nimike

3. Henkilötietojen tallennus *

- Suostun siihen, että kilpailun järjestäjä käsittelee henkilötietojani. [LINKKI](#) tietosuojailmoitukseen.

4. Tietojen oikeellisuus *

- Vakuutan kyselyyn täyttämäni tiedot oikeiksi

OSA 1. Kunnan toimenpiteitä kuvaavat valintatehtävät rakentamisen ja rakennetun ympäristön teemassa

Tässä osassa kysytään kunnan rakentamisen kiertotalouden tekoja. Muistathan perustella huolellisesti, jos vastaat ”kyllä”. Ilman perustelua jääneestä vastauksesta ei saa pisteitä. Jokaisesta kysymyksestä voi saada yhden pisteen. Huomaathan, että toimenpiteiden pitää olla jo toteutettuja, ei suunnitelman asteella, ja enintään 5 vuotta vanhoja.

Rakentamisessa liikkuvat suuret materiaalivirrat, joten kiertotalouden omaksuminen tällä toimialalla on erityisen tärkeää. Kiertotalous huomioidaan kunnan rakennuttamisessa esimerkiksi edellyttämällä uusiomateriaalien käyttöä ja jätemäärien seurantaa. Suunnittelussa edellytetään materiaalitehokkuutta ja

tilat avataan kuntalaisten käyttöön.

Rakentamisella tarkoitetaan tässä sekä talonrakentamista että maarakentamista. Rakentamiseen luetaan mukaan niin uudisrakentaminen kuin myös korjaus- ja purkurakentaminen.

5. Onko kunta aktiivisesti tarjonnut tilojaan asukkaiden tai yhdistysten yleiseen käyttöön esimerkiksi tavanomaisten käyttöaikojen ulkopuolella? Tässä ei tarkoiteta esimerkiksi yritysten liiketilojen tai kunnan vuokra-asuntojen vuokraamista.

Ei

Kyllä - Mitä tiloja, millä tavoin tiloja on markkinoitu ja miten asukkaat pääsevät niitä käyttämään?

6. Tukevatko kunnan kaavaratkaisut, kaavamääräykset, rakennusjärjestys tai tontinluovutus kriteerit kiertotaloutta?

Ei

Kyllä - Mitä määräyksiä, ratkaisuja tai kriteerejä on käytössä ja miten ne tukevat kiertotaloutta?

7. Seurataanko kunnan rakennuttamisen kokonaisjättemäärää tai -kierrätysastetta?

Ei

Kyllä - Seurataanko rakennuttamisen kokonaisjättemäärää vai rakennuttamisen kokonaiskierrätysastetta? Miten sitä seurataan, millä tasolla ja mistä vuodesta alkaen?

8. Onko kunnan rakennusvalvonnalle tarjottu kiertotalouden lisäkoulutusta?

Ei

Kyllä - Millaista koulutusta on tarjottu, milloin ja kuinka monelle työntekijälle?

9. Selvitetäänkö kunnan rakentamishankkeissa aktiivisesti kierrätysmateriaalien hyödyntämisen mahdollisuudet?

Ei

Kyllä - Selvitetäänkö kierrätysmateriaalien käyttömahdollisuudet kaikissa rakennushankkeissa? Mitä kierrätysmateriaaleja on käytetty ja missä kohteissa? Minkä materiaalien käyttöä on selvitetty?

10. Hyödynnetäänkö kunnan rakennushankkeissa purkubetonia tai muuta jätettä maarakentamisessa? Huom. tässä ei tarkoiteta maa-ainesten uusiokäyttöä.

Ei

Kyllä - Mitä jätteitä on hyödynnetty kunnan rakennushankkeissa, kuinka monessa kohteessa, paljonko ja milloin?

11. Toteutetaanko kunnan alueella rakennustuotteiden ja -osien kierrätyskeskustoimintaa eli tuotteiden uudelleenkäyttöä?

Ei

Kyllä - Mitä rakennustuotteita tai -osia on saatavilla uudelleenkäyttöön? Mikä on kunnan rooli toiminnan käynnistämisessä tai ylläpidossa?

12. Koordinoidaanko kunnassa rakentamisessa syntyviä maamassoja hyötykäytön edistämiseksi? Esim. on valittu maamassakoordinaattori.

Ei

Kyllä - Kuinka maamassoja koordinoidaan? Kuka koordinoi? Miten suuri osuus maamassoista päättyy hyötykäyttöön?

13. Onko kunnassa otettu käyttöön kaavamääräyksiä, jotka edistävät kierrätysmateriaalien käyttöä?

Ei

Kyllä - Mikä kaavamääräys ja miten se edistää kierrätysmateriaalien käyttöä ja mihin kierrätysmateriaaleihin se kohdentuu?

14. Onko kunnassa otettu käyttöön kaavamääräyksiä, jotka edistävät rakennusten pitkää käyttöikää? Näitä ratkaisuja voivat olla esimerkiksi kaavamääräykset tai tilaajan edellytykset. Olemassa olevien rakennusten suojelua ei oteta tässä huomioon.

Ei

Kyllä - Mikä kaavamääräys ja miten se edistää rakennusten pitkää käyttöikää?

15. Onko kunnassa otettu käyttöön kaavamääräyksiä, jotka edistävät rakennusmateriaalien kierrätettävyyttä, purettavuutta tai uudelleenkäyttöä?

Ei

Kyllä - Mikä kaavamääräys ja miten se edistää kierrätettävyyttä, purettavuutta tai uudelleenkäyttöä?

16. Velvoitetaanko toimijoita kunnan rakennustyömailla lajittelemaan syntyvät rakennus- ja purkujätteet vähintään kahdeksaan jakeeseen?

Ei

Kyllä - Mitä jakeita kerätään erilleen ja miten toimijat siihen velvoitetaan?

17. Käytetäänkö kunnan rakennustyömailla kannellisia jäteastioita kastuville jakeille, kuten kipsille tai puulle tai onko kastuvien jakeiden keräys katoksessa?

Ei

Kyllä - Mille jakeille on kannelliset jäteastiat tai säilytys suojassa sateelta? Onko käytäntö voimassa kaikilla rakennustyömailla?

18. Velvoitetaanko toimijoita kunnan rakennustyömailla jätemäärien seurantaan?

- Ei
- Kyllä - Kuka jätemääriä seuraa ja toimitetaanko tiedot kunnalle?

19. Onko julkisten rakennushankintojen tarjouspyynnöissä käytetty hankintakriteereinä uusiomateriaalien käyttöä, muuntojoustavuutta, rakennusmateriaalien kierrätettävyyttä, purettavuutta tai uudelleenkäyttöä? Esim. vihreän julkisen rakentamisen hankintaoppaan suosituskriteereitä hyödynnetty.

- Ei
- Kyllä - Minkälaisia kriteerejä on käytetty ja kuinka monessa rakennushankkeessa? Missä tuote- tai materiaalityyppien kiertotalouskriteerejä on käytetty?

20. Tarjoaako kunta vuokra-asunnoissaan tehokasta tilankäyttöä esimerkiksi pienempien asuntojen tai yhteiskäyttötilojen muodossa?

- Ei
- Kyllä - Minkälaisia kiertotalousratkaisuja vuokra-asuntojen tilankäytössä on tehty ja kuinka monessa kohteessa?

21. Onko kunta rahoittanut rakentamisen kiertotalouteen liittyvää hanke-, tutkimus- tai selvitystoimintaa?

- Ei
- Kyllä - Minkälaisia hankkeita, kuinka suurella summalla ja milloin on rahoitettu?

22. Onko kunta osallistunut rakentamisen kiertotalouteen liittyvään hankkeeseen?

- Ei

Kyllä - Mihin hankkeeseen ja mitä hankkeessa saatiin aikaan?

23. Onko kunnan rakentamisen kiertotalouden kokeilusta tai kokeiluhankkeesta siirrytty johonkin pysyvään käytäntöön?

Ei

Kyllä - Minkälainen kokeilu ja minkälainen pysyvä käytäntö siitä muodostui? Milloin tämä tapahtui?

OSA 2. Kunnan paras esimerkki rakentamisen kiertotaloudesta

Kuvaile paras kunnassanne toteutettu rakentamisen kiertotalousteko. Teon tulee olla kunnan tai kunnan sidosyksikön toteuttama ja enintään 5 vuotta vanha. Kuvailathan, kuinka teko edistää kiertotaloutta, kuinka vaikuttava se on (esim. käyttäjämäärät, päästövähennykset tai muut lukumäärätiedot), kuinka hyvin teko on monistettavissa tai skaalattavissa, kuinka innovatiivinen se on ja kuinka sitoutunut kunta on muutokseen. Teko voi liittyä uudis-, korjaus-, purku- tai maarakentamisen kiertotalouteen. Vastaathan jokaiseen alakohtaan, sillä ne pisteytetään erikseen. Alakohdat ovat keskenään samanarvoisia ja kustakin voi saada 13 % kisan kokonaispisteistä.

24. Toimenpiteen kuvaus. (Mitä tehtiin, kuka teki, kenelle, miksi, milloin?)

1500 merkkiä jäljellä

25. Kiertotalouden edistäminen. (Kuinka toimenpide edistää kiertotaloutta talouden, ympäristön ja hyvinvoinnin näkökulmasta?)

500 merkkiä jäljellä

26. Vaikuttavuus. (Kuinka paljon käyttäjiä tai toimenpiteen vaikutuksen piirissä olevia on? Paljonko päästövähennystä, materiaalien käytön vähenemistä tai muuta hyötyä on saavutettu?)

500 merkkiä jäljellä

27. Monistettavuus ja skaalattavuus. (Voitaisiinko sama tehdä muualla ja suuremmassa tai pienemmässä mittakaavassa? Miten helposti toimenpide on monistettavissa? Onko sama otettu jo muualla käyttöön?)

500 merkkiä jäljellä

28. Innovatiivisuus. (Mitä uutta toiminnassa on?)

500 merkkiä jäljellä

29. Kunnan sitoutuminen muutokseen. (Onko budjettiin varattu rahoitusta toiminnalle myös jatkossa? Onko toimenpide sisällytetty johonkin kunnan strategiaan? Onko toimenpiteelle nimetty vastuhenkilö?)

500 merkkiä jäljellä